

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א' לאמנויות
הפיקוח על החינוך למחול

על מחול וציפורים

מקורות השראה לשיעורי יצירה, כוריאוגרפיה ותאוריה

מעין ליבמן שרון / "שמים ריקים"

מעין ליבמן שרון היא כוריאוגרפית עצמאית חברה בעמותת הכוריאוגרפים. נקודת המוצא של יצירתה שואבת השראתה משיתופי פעולה עם אמנים מתחומי מדיה שונים כגון אמנות פלסטית, אמנות חזותית ווידאו ובשנים האחרונות עוסקת בשינויי האקלים.

היצירה "שמים ריקים" החלה ליצור ליבמן-שרון בשנת 2020 אותה המשיכה לפתח בשנת 2021.. מדובר בסולו לרקדנית מאיה פופובה שגם הייתה שותפה ליצירה. היצירה שואבת השראה ועוסקת בהיכחדות ציפורי השיר בארץ חלק מהשפעת שינויי אקלים.

"הסיבה העיקרית להיעלמות הציפורים היא צורת החיים האורבנית בה ריבוי בני האדם גוזל את בתי הגידול הטבעיים. העיר מחייבת צריכת חשמל, הקמת כבישים וכך יש פחות מקום לבע"ח וציפורים. בוערת בי התשוקה להעביר את המסר ולספר על מה שהיה כאן כדי שלא יעלם. להביא את הצופים למודעות לסכנת היכחדות מיני ציפורים, ולגרום להם להקשיב לשירת הציפורים." (ליבמן שרון). מתוך האתר הרישמי של (היוצרת)

היוצרת עקבה אחרי התנהגותן של ציפורי שיר לאורך עונות השנה המתחלפות ובאמצעות תצפית פיתחה את הביטוי התנועתי ליצירתה. ציפורי שיר מחזרות, ניכר הבדל פיזי בין פרט זכרי לנקבי, הן מגיבות לרחשי הסביבה, מתרחצות בשלויות, משתעשעות אחת עם השניה, בונות קן.

בתנועות חדות וגמישות של הידיים והצוואר בהשראת הציפורים מציגה הרקדנית שפה תנועתית ייחודית. בריקוד ניתן לצפות בתגובות פיזיות אינסטינקטיביות של הרקדנית וכן בתנועות מהירות, מבוהלות, קטועות. ליבמן- שרון חקרה גם את המכניקה של תעופת הציפורים: חיסכון באנרגיה, נחיתה והמראה, דאייה ולכך ביטוי תנועתי של שימוש נרחב ברצפת הבמה, אורך של הגפיים ומשך זמן ממושך של תנועות רכות וארוכות.

[קישור לצפייה ביצירה במלואה](#)

הצעות לפעילות

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א' לאמנויות
הפיקוח על החינוך למחול

כוריאוגרפיה, יצירה וביצוע

1. ערכו תצפית על ציפורי שיר וצרו משפט תנועתי בהשראתו
2. צלמו את ציפורי השיר בסביבתכם וצרו מגדיר ציפורים

תיאוריה, צפייה וניתוח

1. מה ראיתם בעת הצפייה ביצירה?
2. איך הצפייה ביצירה גרמה לכם להרגיש?
3. כיצד דימוי של ציפורים בא לידי ביטוי בריקוד?
4. האם שם היצירה מתאים לדעתכם לקטע בו צפיתם?
5. מדוע בחרה היוצרת בריקוד סולו?
6. באילו אופנים נושא הריקוד בא לידי ביטוי? (מרחב, מוזיקה, תלבושות, תנועות)
7. האם יש תחושה של תקווה בסיום היצירה?
8. האם היצירה עוררה אצלכם דעה באשר להיכחדות מינים של ציפורים בישראל?

מקורות מידע:

מעין ליבמן שרון. אתר רישמי של היוצרת <https://www.maayan-liebman-sharon.com/blank>

מעין ליבמן שרון. אתר עמותת הכוריאוגרפים

<https://www.choreographers.org.il/choreograph/choreographer37/>

מט"ח (3/3/22). רעיונות גדולים במחול ותיאטרון - יוצרים עכשוויים במחול ישראל YouTube .

https://www.youtube.com/watch?v=pqBL_U5XR8w

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א' לאמנויות
הפיקוח על החינוך למחול

מרס קנינגהם חי בארה"ב בין השנים 1919-2009. היה רקדן וכוריאוגרף שהשפיע רבות על המחול והוכתר על ידי הגרדיאן הלונדוני בעודו חי, לכוריאוגרף הגדול ביותר בעולם. את הכשרתו הרשמית הראשונה בתחום המחול רכש במכללת קורניש לאמנויות, שם פגש את ג'ון קייג', שהיה פסנתרן מלווה בשיעורי המחול. מאוחר יותר עבר לניו יורק ולמד בבית הספר האמריקני לבלט. בין השנים 1939-1945 היה רקדן סולן בלהקת המחול של מרתה גרהם. בשנת 1944 הופיע לראשונה בניו יורק בקונצרט סולו עם ג'ון קייג'. בקיץ 1953 הקים את "להקת המחול מרס קנינגהם". לאורך קריירה ארוכת שנים יצר כ-150 יצירות מחול כשהוא משתף פעולה עם המלחין ג'ון קייג' והאמנים רוברט ראשונברג וג'ספר ג'ונס.

היצירה **Beach Birds** בכורה: 1991 למוזיקה של ג'ון קייג'. היצירה נולדה לבמה עבור 11 רקדנים שרקדו בהשראה של התנהגות פיזית אינדיבידואלית, כמו להקת ציפורים. בשנת 1993 היצירה עובדה למצלמה, כסרט קולנוע, וקיבלה שם חדש עבור הפקה זו **Beach Birds for camera**. גם כאן לרקדנים הייתה אפשרות לזוז בזמנם עפ"י שיטת המקריות עימה נהג קנינגהם ליצור. התנועת היו דומות לתנועת הציפורים החל מהראש, העיניים, הידיים והגב. עיצוב התלבושות הוא בהשראת קליגרפיה יפנית כשהבד הלבן מסמל את הנייר והצבע השחור את העט הרושמת. במוזיקה יש רק ארבע מוטיבים: מקלות פעמונים (רינג סטיקס), שקט, כינור ופסנתר. ביצירה יש שכבות של משמעויות, רעיונות רבים והם כולם יכולים להתקיים באותו מרחב, כשכל אחד מהתחומים יכול להתקיים בנפרד. בהתאם לשיטת המקריות, האמנים עובדים על התוצר כל אחד באופן עצמאי כשמסגרת הזמן היא שנתונה. ביצירה זו ניתן להבחין שגם למצלמה יש חלק ביצירת הקומפוזיציה. לעיתים היא מתמקדת באיזור מסויים בגוף רקדנים, מסתובבת סביבם, מצלמת מזוויות שונות.

[קישור לצפייה](#)

הצעות לפעילות

כוריאוגרפיה, יצירה וביצוע

1. ערכו תצפית על ציפורים וצרו משפט תנועתי בהשראתו
2. בקרו בחוף הים, תבחנו את תנועת הציפורים שחיים בסביבה הימית, כתבו בשטף אודות ההתנהגות שלהן והתנועתיות של גופן. עם הטקסט שיצרתם צרו לוח השראה בתוספת תמונות, מוזיקה וצבעים.

תיאוריה, צפייה וניתוח

1. מה ראיתם בעת הצפייה ביצירה?
2. איך הצפייה ביצירה גרמה לכם להרגיש?
3. כיצד דימוי של ציפורים בא לידי ביטוי בריקוד?
4. למדו על שיטת הציאנס ככלי כוריאוגרפי. כיצד לדעתכם המקריות באה לידי ביטוי בקטע?

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א' לאמנויות
הפיקוח על החינוך למחול

5. תארו כיצד תנועת המצלמה תורמת להשראה מתנועת הציפורים?

מקורות מידע:

קופלנד, רוג'ר (2013). מרס קנינגהם: המודרניזציה של המחול המודרני. תרגום: ניב סבריאגו. הוצאת אסיה: רמת השרון.

<https://www.mercecunningham.org>

יצירות מחול נוספות שבהן התייחסות לציפורים:

- מריוס פטיפה / "אגם הברבורים" "היפיפייה הנמה" דואט הציפורים הכחולות
- מיכאל פוקין / "ציפור האש"
- מרים אנגל / "אישה ציפור"